

Dudlák Tamás: Törökországi kutatás munkaterv teljesítéséről szóló szakmai beszámoló

A Magyar Állami Eötvös Ösztöndíj keretében 2022 szeptember elejétől 2023 február végéig, hathónapos törökországi kutatáshoz nyertem támogatást. Az ösztöndíj kiváló anyagi háttérrel biztosított ahhoz, hogy a törökországi kutatás során kizárólag a szakmai kérdésekre fókuszáljak, és szakmai előmenetelem szempontjából fontos kutatást végezzek.

A kutatás legfőbb részeként sikerült lefektetni több, angol nyelven megjelentetni tervezett tanulmány alapjait, és elvégezni ezeknek a török vonatkozású részeihez a szükséges kutatásokat. A Törökországban végzett kutatásaimat eredetileg az alábbi három téma köré szerveztem:

- Foreign policies of illiberal states: A comparative study on Hungary and Turkey
- Undermining the opposition: Dominant-party strategies of governance in Hungary and Turkey
- Turkish foreign policy on new foundations. The emergence of the Syrian conflict and the paradigm shift in Turkish foreign policy (2011-2012)

Az alábbiakban az ezekhez a témákhoz kapcsolódó kutatási eredményeimről számolok be röviden, majd a nemrégiben született publikációkról, illetve konferenciárészvételekről írok. Beszámolómban ismertetem a törökországi kutatóúton végzett forrásgyűjtő és kapcsolatépítő tevékenységemet is, végül pedig a kutatási projektem további lehetőségeiről számolok be.

Az egyes témákban végzett kutatások

1. Foreign policies of illiberal states: A comparative study on Hungary and Turkey

A MÁEÖ keretében az elmúlt félév egyik kutatási iránya az elmúlt évtized török és a magyar külpolitikájának összehasonlító megértéséhez kapcsolódott; e tekintetben egy izgalmas elemzési keretet dolgoztam ki, amely a MÁEÖ 2023-2024-es pályázati fordulójában beadott pályázatomban is ötletként szolgált.

A keretrendszer a populizmus és a külpolitika közötti viszony alapvető jellemzőit tartalmazza; ezekhez az általános jellemzőkhöz pedig a törökországi kutatás során esettanulmányokat gyűjtöttem a török (és később a magyar) külpolitika köréből.

Eddigi kutatásaim során megállapítottam, hogy a külpolitika a magyar és a török kormány diskurzusában legtöbbször a belpolitikai eseményekkel összhangban, azokra reagálva, azok kiterjesztéseként jelenik meg. A belpolitikai narratívát a külpolitikai lépésekre is alkalmazzák, így a külpolitikai lépéseket olyan értelmezési keretbe helyezik, amely egyrészt fontosságot kölcsönöz nekik, másrészt pedig egyértelművé teszi az adott helyzetben a kormányzati álláspontot. Kutatásaim során eddig számos magyarázatot (és a török és a magyar kormány esetét felhasználva számos példát is) találtam arra, hogy a populista kormányoknak miért érdemes a külpolitikával foglalkozniuk, illetve, hogy miként határozzák meg alapvető külpolitikai álláspontjukat a „mindenki ellenünk” és a „mindenki rossz” típusú állításokból építkező retorika. A diskurzuson túl azonban a külpolitikai gyakorlat ennél összetettebb, így a diskurzus és a gyakorlat közti viszony elemzése – egyes esettanulmányokon keresztül – még további kutatást igényel.

Mint azt a MÁEÖ 2023-2024-es pályázati fordulójában beadott anyagból is látszik, ezt a témát további altémákra osztva, de az eddigi alapvető fókuszot megtartva szeretném publikálni a közeljövőben.

2. Undermining the opposition: Dominant-party strategies of governance in Hungary and Turkey

Ennek a témának a feldolgozásához két irányból közelítettem: egyrészt a kormánypártok ellenzékkel kapcsolatos politikájának elemzésével, másrészt fordított szemszögből, az ellenzéknek a domináns kormánypártokkal szembeni fellépésének tanulmányozása révén. Az ellenzék és a kormánypárt közötti politikai dinamika elemzésekor a hagyományos pártpolitikán és a

választásokon túlra tekintve elemeztem a kormánnyal szembeni szereplők (beleértve a média és a civil szereplők kezdeményezéseit) széles körét, a köztük lévő együttműködés lehetőségét, akadályait, illetve a kormányzatoknak az ellenzék megosztására tett kísérleteit. A felek közti dinamikákban kiemelt szerep jutott a nemzetközi, alapvetően nyugati szereplőknek, amelyek a domináns pártok befolyását – olykor az ellenzékkel együttműködésben – kívánják korlátozni.

Mindezekkel kapcsolatban még egy párhuzamra világíthat rá a török és a magyar pártstruktúra mélyebb elemzése. Érdekes például azt is megvizsgálni, hogy a 2010-es években az egyre népszerűbb szélsőjobb oldali formációk (Törökországban a MHP, Magyarországon a Jobbik) ellen a kormányon lévő domináns pártok hogyan és milyen taktikát alkalmaztak, illetve miért? Míg Magyarországon a kormány jobbratolódásával és a vetélytárs ellehetetlenítésével kívánta felvenni a harcot a jobb oldalról érkező kihívással, addig Törökországban a kormány a szélsőjobbal koalíciót alakított ki.

A domináns pártok ellenzékkel szembeni stratégiáinak összehasonlításáról szóló munkám további kimenetelére nagy hatással lesz a 2023. május 14-én esedékes törökországi nemzetgyűlési és elnökválasztás eredménye. Ennek kapcsán egy további vizsgálati szempont is felmerül: a kérdés az, hogy az egyesült törökországi ellenzék esetén mennyiben változik ténylegesen a török külpolitika, vagyis képes lehet-e egy ilyen sokpárti koalíciós kormányzás az ország megkötöttségeitől eltérő nemzetközi szerepfelfogás kialakítására és fenntartására?

3. Turkish foreign policy on new foundations. The emergence of the Syrian conflict and the paradigm shift in Turkish foreign policy (2011-2012)

Ezt a témát egy angol nyelvű tanulmányban foglaltam össze (csatolva). A tanulmányt a *Journal of Balkan and Near Eastern Studies* című folyóiratba tervezem leadni. A tanulmányban megállapítottam, hogy Törökország a szíriai válsággal kapcsolatosan végig egyfajta emberi jogi fókuszú diskurzust alkalmazott, a gyakorlatban pedig igyekezett az események fontos és proaktív szereplőjeként a nyugati hatalmak álláspontjának követőjeként feltűnni, az elszigetelődést elkerülni. Ez a gyakorlatban szakításhoz vezetett a korábban partnerként kezelt szíriai kormánnyal. Törökország hiába próbált tárgyalni a szíriai kormánnyal a béke helyreállításáról és Szíria valamiféle demokratizálásáról, Ankara korai elköteleződése a szíriai ellenzék mellett hiteltelenné tette a közvetítési kísérletet. A szíriai válság eszkalálódása pedig ahhoz vezetett, hogy Törökország és a nyugati hatalmak között érdekellentétek alakultak ki arról, hogy Szíriában milyen politikát kellene folytatni a továbbiakban.

Ezt a kutatási témát részletekbe menően szeretném feldolgozni, így a kutatási anyag mérete a tervek szerint egy könyv terjedelmét fogja elérni. Várhatóan ez a kérdéskör a teljes körű feldolgozást követően leendő habilitációm témájául is szolgál majd. Ezt a projektet jelentős mértékben segíti, hogy a törökországi tartózkodásom idején átfogóan tanulmányoztam a 2011 és 2012-ből származó török nyomtatott médiatermékeket (kiemelten: *Hürriyet*, *Cumhuriyet*, *Yeni Şafak* napilapokat), amelyek alapján lehetséges a török külpolitika Szíriával kapcsolatos 2011-ben és 2012-ben tapasztalható irányváltásának aprólékos elemzése, okainak, folyamatának feltárása.

Publikációk

Részben a törökországi anyaggyűjtésemnek köszönhetően az ösztöndíjas időszak alatt két, a kortárs Törökország kül- és belpolitikájához, a török kormány politikai narratívájához kapcsolódó publikációm is megjelent:

1. A török kormány civilizációs diskurzusa az AKP-kormányok idején. *Eurázsia Szemle* 2022/4. 67–89. <https://eurasiacenter.hu/wp-content/uploads/2022/12/Dudlak-Tamas.pdf>
2. *The Rise of Civilizational States: Civilizational Discourse in International Relations*. Sylff Association 2023. https://www.sylff.org/news_voices/30725/

Az ösztöndíjas időszak alatt két médiaszereplésem is volt, az első a törökországi kutatásokhoz közvetlenül nem kapcsolódott, a második viszont az idei évi törökországi választások kapcsán a jelöltek előzetes esélyeiről szólt.

3. Nem sok jóra számíthatnak az oroszok az iráni szankciós tapasztalatok alapján, G7 podcast, 2022. 01. 21.
4. Bukhat vagy marad Erdoğan? – előrehozott választás jön Törökországban, Mandiner.hu, 2022. 01. 25.

Konferenciárszvételek

Még az ösztöndíjas időszak előtt, 2022. jún. 15–17. között az egyik, az ösztöndíj keretében kutatott témában előzetes kutatási eredményeimről adtam elő a British International Studies Association 2022 Conference-en, az egyesült királyságbeli Newcastle-ben Populism Towards Syria: Muslimism, Humanitarian Discourse, and Foreign Policy Shift in Turkey's Syria Policy in 2011 and 2012 címmel.

Az ösztöndíjas időszakban, 2022. december 2-3-án, részt vettem egy örményországi konferencián is (IV Eurasian Research on Modern China and Eurasia conference), ahol egy korábbi energiapolitika tárgykörébe tartozó kutatásom eredményeit adtam elő Dragonfire: Chinese natural gas relations in Central Asia címmel.

A sajnálatos törökországi földrengés idején éppen nem tartózkodtam Törökországban, mivel az első rengések idején egy lisszaboni, Törökországgal kapcsolatos konferencián (Turkey At 100: (Dis)Continuities and (Dis)Contents) vettem részt. A Lisszaboni Egyetemen tartott konferencián részt vett törökországi témavezetőm, Berk Esen is, én pedig a The populism-foreign policy nexus in contemporary Turkey címmel adtam elő.

Részvételem ezeken az eseményeken nemzetközi szintén nagyobb láthatóságot biztosított számomra, valamint kutatási témáim számára is, a megszerzett kapcsolatok pedig a kutatási lehetőségeim továbbfejlesztéséhez járultak hozzá. Mindezek a célok segítettek abban, hogy kutatói mivoltomat elmélyítsem, és kutatói életpályám posztdoktori szakaszában új mérföldkövet lépjek át.

Anyaggyűjtés

A kutatás túlnyomó részét Isztambulban, a Sabancı Egyetemhez kötődően végeztem. Az egyetemi könyvtár mellett más, isztambuli könyvtárakban is kutattam; ezek közül kiemelkedik az Atatürk Könyvtár, amely az Isztambuli Önkormányzat kezelésében áll. Kint tartózkodásom során lehetőségem nyílt két ankarai könyvtárban is kutatni, az egyik nemrég megnyílt és a világ egyik legnagyobb könyvtárának számító Cumhurbasbakanlığı Millet Kütüphanesi, a másik pedig a Milli Kütüphane.

A könyvtárakban jellemzően az online vagy magyarországi könyvtárakban nem elérhető másodlagos szakirodalmi tételeket (jellemzően török nyelvű anyagok) tanulmányoztam át. Emellett elsődleges források (napilapok, pártprogramok, hivatalos közlemények) kapcsán is adatgyűjtést végeztem, ezek segítettek és segítenek a kutatásokhoz szükséges hivatalos politikai nyilatkozatok feltárásában. A magyar vonatkozású hírek és tudósítások feldolgozása még jelenleg is zajlik.

Különösen intenzíven kutattam a Hürriyet, a Yeni Şafak és a Cumhuriyet napilapok 2011-2012-es évre vonatkozó számait, amelyeket az ösztöndíj keretében kutatott harmadik témához hasznosítok. Mivel a későbbiekben apró részletekbe menően szeretnék még foglalkozni a témával, ezért a most elvégzett feltárás rendkívül hasznos lesz számomra.

A forrásgyűjtés témaköre túlmutatott a program keretében meghatározott témákon; kihasználva az alkalmat, törökországi tartózkodásom során olyan témákhoz kapcsolódóan is anyagot gyűjtöttem, mint például a törökországi kurd kérdés, a szíriai menekültek helyzete Törökországban, a törökországi energiapolitika, vagy a törökországi iszlámizmus.

Mivel Törökországban egészen olcsón lehet szakkönyvekhez jutni, amelyek kiváló kutatásokat tartalmazzak, ezért a fent említett szempontokat követve az alábbi könyveket is megvásároltam:

- Türk Dış Politikası'nda Güncel Eğilimler (2000-2014)
- Arap Baharı ve Türkiye Modeli Tartışmaları
- Dünya Siyasetinde Afrika 1
- Dünya Siyasetinde Afrika 2
- Küresel Politikada Yükselen Afrika
- Uluslararası Politikada Suriye Krizi
- Türkiye ve Orta Asya
- 1923'ten günümüze Türk dış politikası ve Diplomasisi
- Enerji Güvenliği Perspektifinden Türkiye'ye Bakış
- Enerji Diplomasisi
- Küresel Enerji Stratejileri ve Jeopolitik
- Türkiye'nin Enerji Görünümü Stratejiler ve İlişkiler
- Kamu Diplomasisi ve Ak Parti Dönemi Türk Dış Politikası
- Dış Ticaret Politikaları
- Bağımsızlıktan Arap Baharı'na Suriye İç ve Dış Politika
- Türkiye'nin Uluslararası İmajı
- Türk Dış Politikası
- Afrika'yı Anlamak ve Afrika - Türkiye İlişkileri
- Yeni Küresel Düzendeki Türk Dış Politikasının Kimlik Arayışı
- Stratejik Derinlik Ekseninde Dış Politika Uygulamaları
- Türkiye'nin Balkan Türkleri Politikası (1991-2014)
- Türkiye'nin Dış Politikası. Yeni Eğilimleri, Yeni Yönelimleri, Yeni Yaklaşımları
- Türkiye'de Politik Değişim ve Türk Dış Politikası. Neo-Osmanlıcılığın Sosyo Politikası
- Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi
- Büyükelçinin Gözünden Suriye
- İngilizce karşılıklarıyla atasözleri ve deyimler
- Siyasal liderlik ve Recep Tayyip Erdoğan'ın Liderlik Kodları. 1994-2018 Dönemindeki Seçim Kampanyaları Ekseninde
- Barış Pınarı. Vekalet savaşlarının pençesindeki Suriye
- Daha Adil bir Dünya Mümkün
- Sudan sebepleri. Türkiye'de neoliberal su-enerji politikaları ve direnişler
- Yeni Türkiye'nin Ruhu. Hınç, Tahakküm, Muhtaçlaştırma
- Yeni Türkiye'nin Toplumsal Yapısı
- 21. yüzyılda Türkiye'nin Ortadoğu ülkeleri ve büyük güçlere ilişkileri
- Yüzyılın En Uzun Tiyatrosu Suriye. Vekalet Savaşından Asalet Savaşına 2. cilt
- Türkiye as a Stabilizing Power in an Age of Turmoil
- Doğu Akdeniz Jeopolitiği Çerçevesinde Türkiye'nin Enerji Güvenliği. Enerji Kaynakları ve Enerji Rotaları
- Bölgesel Gelişmeler Işığında Uluslararası Göç ve Türkiye
- Turkey's Security. New Threats, Indigenous Solutions and Overseas Stretch
- Küresel ve bölgesel güçlerin Ortadoğu politikaları. Arap Baharı ve Sonrası
- PKK ve Din. Ulus İnşa Sürecinde PKK ve Din İlişkisi
- Geçmişten Günümüze Türkiye-Orta Asya İlişkileri
- Türkiye'nin politik kronolojisi
- 30. Yılında Türk Cumhuriyetleri - Küresel Politika
- Yerelden Uluslararası Düzlemlere Suriye Krizini Dönüşümü

Kapcsolatépítés

A féléves időszakban fontos szakmai kapcsolatokat építettem ki a Sabancı Egyetemen; ezek közül a legfontosabb a kinti témavezetőmként is szolgáló Dr. Berk Esennel kialakított szoros munkakapcsolat elmélyítése volt. A közeljövőben Dr. Berk Esen a meghívásomra Magyarországra látogat, és vendégelőadást tart majd az ELTÉ-n. A kialakított kapcsolatok jelentősen elősegítik a jövőben tervezett közös kutatási projektek kialakítását. Középtávon az én egyetemem (ELTE) és a fogadóegyetem (Sabancı) között közös kutatási projekteket is vizionálok, amelyben személyes kutatási érdeklődésem túlmenően más diszciplínákat képviselő kutatók számára is lehetőség nyílhat nemzetközi kooperációra.

A Törökországban töltött idő lehetővé tette számomra, hogy személyesen szerezzek tapasztalatot a legújabb törökországi külpolitikai és belpolitikai tendenciákról, és a kibontakozó eseményeket „testközelből” figyelhessem meg. A személyes jelenlét nagyban hozzájárult török nyelvtudásom fejlesztéséhez, illetve általánosságban fejlesztette azon képességemet, hogy török kulturális és nyelvi környezetben önállóan boldoguljak.

A kutatás folytatása

A kutatás – mint mindig – túlmutat az itt meghatározott kutatási témákon, mivel a kutatás folyamata során számos további kérdés, vizsgálandó jelenség merül fel, amelyek alapjául szolgálhatnak későbbi kutatási projektjeimnek.

A tanulmányút tapasztalatai és a gyűjtött források alapján megírt tanulmányok témájában a későbbiekben több nemzetközi konferencia-részvételre is nyílik lehetőségem, szakmai eredményeimről ezek keretében tervezek beszámolni. Ezek között említhetők az alábbi nemzetközi tudományos konferenciák, amelyekre jelentkezésemet jóváhagyták:

- Kurdish Studies Conference, London School of Economics, 2023. április 24-25. Téma: Sub-state diplomacy at work – The KRG and the Syrian conflict
- Magyar Politikatudományi Társaság 28. Vándorgyűlése, Szeged, 2023. május 25-26. Téma: Párhuzamok és tanulságok. Választások Törökországban
- The Futures Past of the Ottomans, Párizs, 2023. október 12-13. Téma: The rise of civilisational states - Civilisational discourse in Turkey
- European Workshops of International Studies, Amszterdam, 2023. július 12-14. Téma: Peace at All Cost. Hungarian Foreign Policy Discourse and the Russo-Ukrainian War

Részben a törökországi kutatásom, illetve az ösztöndíj keretében történő kutatás terméke lesz az alábbi két, hamarosan megjelenő tanulmányom:

- A civilizációs államok felemelkedése – civilizációs diskurzus a 2010 utáni Magyarországon, Politikatudományi Szemle, 2023.
- „Törökország” fejezet a Világ 2023-ban című kötetben. MCC Press. 2023

Támogatásukat megköszönve, üdvözlettel:



Dudlák Tamás

Budapest, 2022.03.16.